

היסטוריה

היו זמנים - ואנשים

דויד תדהר עשה זאת שוב. גם הפעם לבשה יצירתו עטיפה ירוקה נוקשה ונשאה את השם המוזהב אנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובנויו. מתחת לכותרת באו האותיות ייב - הכרך ה-12 של האנציקלופדיה, בה החל תדהר (65) לפני 15 שנה.

תדהר אינו כותב רק על אנשים ידועים וגדולים. הוא מנציח גם את תרומתם של אנשים קטנים לתולדות היישוב. דרך אגב, אפשר לקרוא אצלו פרטים אישיים מעניינים, כמו זה על גאולה רפאל, אשת סגן שר הבריאות יצחק רפאל, ובתו של המנהיג הדתי המנוח, הרב יהודה לייב הכהן מיימון. גאולה נולדה ב-1917 בניו יורק, שם חיפש אביה מיקלס אחרי שגורש מארץ-ישראל על-ידי התורכים. הוא קרא לבתו גאולה, לפי החלטה של כמה מגולי איי באמריקה לקרוא לבנותיהם בשם זה, לאחר פרסומה של הצהרת בלפור (גם בתו של ד. בן-גוריון, שנולדה באותו פרק, נקראה גאולה).

חובבי הממתקים בישראל, אשר השם ליבר הוא עבורם מונח יומיומי, יכולים לקרוא, בערך על משה ליבר, כיצד עזר לאביו, בשנת 1926 לחסל את עסקיו ה-משגשגים בחו"ל ולעלות ארצה, כאשר שרר בה משבר כלכלי חמור. הם רכשו את בית-החרושת הקטן לממתקים רענן בתל-אביב, הפכו אותו למיפעל ליבר הגדול.

ועוד על גיבורי התעשייה בישראל: בשנת תרמ"ז (1887) התמנה שמעון בן-זאב, איש ראשון-לציון, לסוכן-נוסע של חברת כרמל מזרחי - הסוכן-נוסע הראשון שנסע לחו"ל, לפרסם את תוצרת הארץ. בשנת 1910, שעה שביקר אצל סוכן כרמל מזרחי בקהיר, ביקרה שם גם השחקנית היהודיה הידועה שרה ברנרד מצרפת. בהסכמתה יום התנגשות בין מרכבתה לבין עגלה שהובילה יינות כרמל מזרחי. איש לא נפצע, אך העתונות במצרים ובאירופה זיכתה את כרמל מזרחי במגנה הגונה של פירסומת חינם.

כליזמר כמרכוש. תדהר מספר כי כרכו האחרון על אשר בוגשטיין - שהוא אולי היהודי היחידי שנולד (1892) בכפר הדייגים סנטורה - אשר הגיע לדרגת קצין בצבא התורכי ומושל בית-גאללה שבחרי ירושלים.

מדובר גם על חיים מרדכי פילצור, ש-במהומות 1936 התנדב כשוטר-נוסף לשמור על הרכבת, שסבלה מהתקפות המורדים הי-ערבים. כותב תדהר: "הוא, שהיה עובד רכבת שנים רבות, הכיר בטבעת-עין, שי-הפעלים ששלח הקבלן הערבי לתיקון הי-מסילה אינם פועל-לירכבת, אלא משתמשים בהסחאה זו כדי להטמין חומרי-גנף תחת הפסים. הוא ביקש וקיבל ראיון אצל הי-גנרל מונטגומרי, שהיה אז מפקד הצבא וחסה בחיפה, וגילה לו את הדבר."

על מגע מסוג אחר בין עיבריים וערבים מסופר בערך על אברהם הורביץ, יליד יפו (1894). "אביו, שהיה ידוע בשם יוסף שפילצור, היה מראשוני נוה צדק, הוביל נוסעים בדיליגנסים בין יפו וירושלים. משנפתחה תנועת הרכבת לירושלים בשנת 1892, נסתם מקור פרנסה זה, ומאו פנה אברהם למקצוע הנגינה ויחד עם העלחיל שפילר (הכנר) ויעקב פויקר (המתופף) אירגן את התזמורת הראשונה של כליזמר ביפו, שהייתה מנגנת בחתונות, בשמחות ובהגינות ציבוריות וממשלתיות. למרות שלא ידעו תחינגינה. הוא הצטרף לתזמורת הערבית היפואית בניצוחו של האג' ג'ומעה. בסרבוש לראשו, כאשר חבריו הערבים מנגנים, היה דומה לערבי."

על מחייה הלשון העברית, אליעזר בן-יהודה, סיפר, כי נאלץ לקבל גמילות חסדים מר' משה ויטנברג האדוק, שהתנגד לזיכור בלשון-הקודש בענייני חול. הוא הציע פעם לבן-יהודה שילחה לו פי שניים ושלו-שה ממבוקשו, בתנאי שידבר אליו אידיש. בן-יהודה סירב. אגב, ויטנברג חתם על רעיונו של בן-יהודה, הציב, אף כי היה נגד רוחו. בקבלו את העתון כמוני היה מחביאה, ולא נתן לבניביתו לקרוא בו.

בסתר לבו ניחש ויטנברג, מן הסתם, שיום יבוא והשפה העברית תהיה שפת-הארץ הרשמית - שפה שבה יוכלו אנשים כמו דויד תדהר לכתוב על מעשיהם של אנשים כמו אליעזר בן-יהודה.

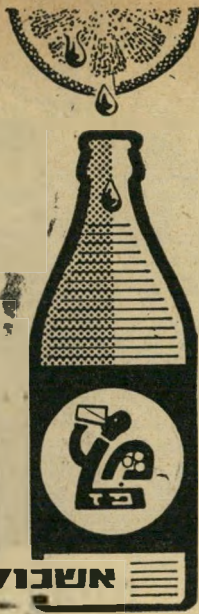

באותו האחר
דרוש הטוב ביותר
שתה חייך כל ולא אחר

מיין כז

המשקה
הלאומי

אשכוליות תפוזים

הספר
שרבים
ציפן
לו

האיש
נגד
הזרם

פרקי-חיו של הרב
אברהם יצחק
הכהן-קוק זצ"ל

מאת
שמואל הכהן-אבידור

400 עמוד 100 תמונות

להשיג בכל בתי המסחר לספרים

מכון ישראל
להנשרת סנאים

נפתחים קורסים חדשים

רדיו אלקטרוניקה

טלויזיה

חשמל - זרם חזק

פרטים והרשמה:

12-10 בבקר, 7-5 בערב,

תל-אביב, רחוב אלנבי 76

חיפה, רחוב ביאליק 17

ירושלים, רחוב יפו 33, בית יואל

דחף

שנה
טובה

שנת ברכה
לנתיבות ישראל

עדה"ש • תשכ"ג